

Можемо се упитати да ли је хладни рат заиста завршен падом Берлинског зида новембра 1989. год. и укидањем Варшавског пакта, узрокованим политичким променама у источноевропским земљама, а пре свега у Совјетском Савезу 1991. год.

Оно што је карактерисало хладно-ратовски период, свакако јесте опште позната затегнутост у односима између земаља Северноатлантског пакта и земаља источног блока, који су свет довели буквално на ивицу глобалног сукоба. Наравно, овај период обележили су и бројни локални ратови, од рата у Кореји, па све до рата у Авганистану. Таква затегнутост у односима достигла је кулминацију у кубанској ракетној кризи 1962. год. Свет се тада налазио на ивици свеопштег нуклеарног сукоба који је избегнут када је 28. новембра Хрушчов објавио да ће руски нуклеарни пројектили стационирани на Куби бити демонтирани уз претходну Кенедијеву гаранцију да САД неће извршити инвазију на Кубу.

Свакако да је карипска криза довела дотадашње односе до усијања, међутим, пре, као и након поменуте кризе, било је инцидента и изолованих сукоба готово широм света, тачније на подручјима поклапања интересних сфера великих сила. Поменимо само случај обарања америчког шпијунског авиона “У-2” изнад територије Русије 1. маја 1960. год. И ако су наведени примери екстремни, хладноратовски период је ипак остао карактеристичан по небројеним провокацијама обе стране... Наравно да је огромни нуклеарни потенцијал Америке с једне, и Русије с друге стране, био пресудни фактор одвраћања, али исто тако и застрашивања. Међутим, погледајмо да ли се нешто променило од тог доба када су у питању односи између великих сила.

Да политика провокација и психолошких притисака остаје пресудно обележје пост хладно-ратовског периода показује и однос између регионалних сила које су преузеле модалитет притисака и претњи од “великих играча” на глобалној политичкој сцени. Наравно да иза мањих сила у одређеним регионима стоје интереси бивших главних војно-политичких и идеолошких супарника. Овога пута заједно са – по својим природним ресурсима и војно економским потенцијалима – још једним битним актером, Кином. Све ово, свакако, доводи у питање тезу да је хладни рат окончан и да живимо у униполарном свету. Да то и није баш у потпуности тачно потврђују и ратне игре на блиском и далеком

истоку. Азија је сада у фокусу политичко-војних сукоба, идеолошки још увек радикално супротстављених страна.

Вековна нетрпељивост

Блиски исток, подручје на раскрсници древних цивилизација, нажалост, познато је по вековним сукобима између Јевреја и Палестинаца који су се нарочито заострили 1948. год. успостављањем државе Израел, од стране УН. Након признања, уследили су бројни ратови између новоформиране државе Израел и арапских земаља из окружења. Вођена су три израелско-арапска рата: '48, '67. и '73, као и Суецки рат 1956. и тзв. рат исцрпљивања 1970. год, оба вођена на територији Синајског полуострва око контроле над поменутиим подручјем и контроле над Суецким каналом. Наравно, жестоки сукоби вођени су и током осамдесетих година у Либану, овога пута са активним учешћем америчког морнаричког корпуса. Свакако, Совјетски Савез је обилно наоружавао арапске земље попут Египта и Сирије, тадашњим најмодернијим пројектиlima земља-ваздух, као и борбеним авионима. С друге стране, Израел је увек могао да рачуна на америчке испоруке наоружања као и на обавештајно-логистичку подршку, која је нпр. била пресудна у рату 1973. год. Израелско ратно ваздухопловство, наоружано у потпуности америчким борбеним авионима, бомбардовало је ирачки нуклеарни реактор 1981. год. То исто ваздухопловство, бомбардовало је циљеве у Либану и Гази када су страдали углавном цивили уз “зачуђујуће” благу осуду међународне заједнице. Америка је од Израела затражила да не узме активно учешће у “пустињској олуји” 1991, како израелска реакција не би довела до одмазде арапских земаља. Па ипак, упркос томе и Израел се нашао на мети ирачких пројектила током рата.

Оно што је тренутно актуелно на Блиском и Средњем истоку, како преносе светски електронски медији, јесу израелске припреме за напад на иранска нуклеарна постројења. Наравно да би ти напади били изведени из ваздуха јуришним авионима који би узлетели са израелских аеродрома. Веома лако се може направити паралела између израелске операције под именом “Опера”, када је тешко оштећен ирачки нуклеарни реактор 1981. год, и садашњих припрема за напад на иранска нуклеарна постројења. Према писању Лондонског “Тајмса”, које преносе наши медији, израелске ваздухопловне снаге се спремају за напад на иранска постројења и поводом тога израелска армија спроводи увежбавања. Исти извор пренео је и да је у склопу припрема, извршен напад на конвој у Судану који је превозио иранско оружје, наводно намењено Палестинцима у Гази. Израелци тврде како би били спремни да изврше напад у року од неколико дана, чак и сати од одлуке владе.

Погледајмо шта се заиста крије иза ових припрема израелског ваздухопловства. По свему судећи, ситуација је ипак другачија од оне из 1981, када је Израел заиста бомбардовао нуклеарна постројења у Ираку. Како изгледа, имаћемо поновљени сценарио из 1991. год. Америка је упозорила Израел да по питању иранских нуклеарних постројења ништа не предузима на своју руку, уколико не обезбеди савезнике (читај Америку). Ово потврђује и саопштење шефа америчке обавештајне агенције Леона Панета које је дао листу "Глобал Вјупоинт", а које преноси електронско издање "Независних новина". Наиме, Панета је изјавио како је забринутост Израела сасвим природна, због реалне могућности да Иран произведе нуклеарно оружје, али *да би за безбедност саме јеврејске државе најбоље било да сарађује са међународним силама* како би спречила претњу. Свакако да је шеф ЦИА-е под међународним силама превасходно мислио на Америку, главног савезника Израела

"Израелци су очито забринуте због Ирана и фокусиране на то. Али он (Нетањаху) схвата да ако Израел иде сам, то ће значити велику невољу. Он зна да зарад израелске безбедности они морају да раде заједно с осталима".

Да Израел свакако неће сам кренути у интервенцију, потврђују и изјаве неименованих израелских званичника, у којима се и поред навода да је Израел спреман за напад – што потврђује и недавна набавка три система AWACS – напомиње да до напада неће доћи *без макар и начелног америчког одобрења*.

С обзиром да без америчке подршке, до које очигледно неће доћи, судећи по Панетовим изјавама, Израел ипак неће сам бомбардовати положаје у Ирану, поставља се питање због чега се уопште и спроводе ове тобоже опсежне припреме?

Циљ је свакако извршити психолошки притисак на Иран и његове савезнике у арапском свету. Израел је апсолутно свестан да сам неће бити у стању да изведе сличан напад као 1981. год, управо због тога што је Иран постао озбиљна војна сила у региону. Никако се не може занемарити опремање иранских снага руским савременим средствима против ваздушне одбране... Наравно, у одговору на израелске претње, Иран је наставио са тестирањима балистичких ракета. Да је и Америка свесна да је Иран респектабилна војна сила, свакако потврђује чињеница да одобрење за напад, па макар било оно и начелно, још није стигло, нити ће стићи по свему судећи. Америци сигурно не би у овом тренутку одговарао сукоб са Ираном. Уз уважавање иранских конвенционалних снага, ту је и чињеница да је Америка већ ангажована у Ираку и да би се као циљеви могуће иранске одмазде сигурно нашли и амерички војници стационирани у тој земљи. Свакако, ту је и став нове америчке администрације према рату и ангажовању америчких трупа у региону, који се у потпуности разликује од става бившег шефа беле куће. Сигурно је да Америка не жели још један рат, нити јој је потребан, а те чињенице су Израелци свакако свесни. Међутим, упркос томе, наставиће са поменутиим провокацијама, а као одговор на то, Иран ће наставити да тестира своје пројектиле. Како ствари стоје у региону, ратне игре ће се наставити...

Корејски рулет

Веома слична ситуација је и на Далеком истоку, где провокације од завршетка корејског рата 1953. год. нису заправо ни престајале. Северна Кореја никада није ни потписала мировни споразум којим је званично окончан трогодишњи корејски рат у коме је страдало готово два милиона људи са огромним материјалним разарањима на обе стране. Подељено корејско полуострво представља неуралгичну тачку на Далеком истоку у коју су умешани интереси како глобалне силе САД, тако и по свим предвиђањима будуће светске супер силе Кине. Свакако, и Јапан је угрожен с обзиром да севернокорејски балистички пројектили имају домет који им омогућава да погоде било коју тачку на територији Јапана. Штавише, последњи типови пројектила су усавршени тако да им то омогућава да директно угрозе и територију Сједињених Држава, тачније Аљаску, а не само америчке базе које се налазе на територији Јужне Кореје. Број америчких војника стационираних у Ј. Кореји износи 28.000. САД такође у Јапану имају преко 70.000 војника. Снаге Јужне Кореје су веома респектабилне, и по речима Ким Те Вуа, потпредседника корејског института за војну анализу, Јужна Кореја има око 670.000 војника са преко два милиона резервиста. Јужнокорејске снаге су, такође, наоружане најсавременијим америчким наоружањем.

Међутим, број припадника севернокорејских војних снага је запањујући. Комунистичка Северна Кореја има око 1,2 милиона активних припадника војних снага, али по свим извештајима, до којих је заиста тешко доћи, јер је С. Кореја буквално затворена земља за медије и у стању је да мобилише огроман број резервних снага. С. Кореја је, пропорционално свом броју становника, дефинитивно најмилитаризованија држава у свету, по изјави Ким Те Вуа коју преноси “Глас Америке” на српском језику, бројно стање оружаних снага С. Кореје јесте заиста енормно:

“У поређењу са укупним бројем становника, нешто више од 20 милиона људи, Северна Кореја има више од седам милиона активних и резервних војника. Због тога Северну Кореју зову “земља касарни ”, каже Ким.

Ако се узме и чињеница да од бруто друштвеног производа С. Кореје чак 33.9%(!) отпада на ову, бројчано огромну војну силу, не чуди чињеница да становништво Северне Кореје једва успева да се прехрани. Услед тога је северни сусед, економско и финансијски неупоредиво развијеније Ј. Кореје, морао прихватити међународну помоћ у храни, када је становништву те земље претила свеопшта глад 2007. год, зато што

економија те земље није успела да се избори са сушом, а по проценама светске агенције за храну, током деведесетих година у Северној Кореји је, како се процењује, од глади умрло милион, од тадашњих 22 милиона становника. Без обзира на ове чињенице, Северна Кореја и даље има највеће издатке за војни буџет на свету, тако да остаје претња за свог јужног суседа.

Међутим, као и у случају са Ираном и Израелом, Ј. Кореју и њеног главног савезника – Америку, највише забрињава нуклеарни потенцијал Северне Кореје. Међутим, за разлику од Ирана, који још увек није развио сопствени нуклеарни потенцијал, Северна Кореја већ поседује атомско наоружање, и упркос међународном противљењу, наставља са својим подземним пробама. У светлу те чињенице, С. Кореја је протерала, по ко зна који пут, међународне инспекторе нуклеарног наоружања, тако да се игре забране и допуштања инспекција настављају...

Сходно томе, Америка ће заустављати бродове у региону за које сумња да превозе материјал који С. Кореји може омогућити даљу производњу и увећање нуклеарног арсенала. Америци и њеним савезницима у региону никако не одговара чињеница да имају С. Кореју као нуклеарну силу. Свакако, америчка одлука о строгој контроли бродова довела је до веома оштрих изјава С. Кореје. Тако "Борба", позивајући се на стране изворе, преноси изјаву врха војске С. Кореје: *"Било какав непријатељски акт против наших бродова, укључујући њихово заустављање и претраживање, сматраће се неопростивом повредом нашег суверенитета и одмах ћемо одговорити моћним војним нападом"*.

Наравно, упркос повременим пограничним сукобима, међу којима је и онај из 2002. год, у коме је страдало на десетине морнара Северне и Јужне Кореје, никоме не би одговарао озбиљан сукоб на корејском полуострву, а камоли неки нови корејски рат са неслућеним последицама. Нарочито због чињенице да С. Кореја располаже нуклеарним потенцијалом. Све остаје на нивоу претњи и провокација, уз звецкање оружјем Северне Кореје. Могло би се очекивати да С. Кореја настави са новим нуклеарним пробама и тестирањима балистичких пројектила који би, евентуално, могли да понесу нуклеарне бојеве главе. Чињеница да иза власти у Пјонгјангу, макар и прећутно, стоји Кина, омогућава Северној Кореји да настави са својом политиком провокација и тренирања мишића. Али, све ће то, сасвим сигурно, остати на речима.

"Ово је уобичајен начин обраћања за Северну Кореју. Већ смо се навикли на ту праксу", каже Ким. Поменути аналитичар такође наводи како С. Кореја својом нуклеарном пробом жели да испровоцира реакције Јужне Кореје и других земаља.

Игре нерава

Пише: Владимир Јевтић
петак, 05 јун 2009 12:57

У сваком случају, можемо очекивати даљи раст тензија и обостране претње, али тешко да ће се Америка или Ј. Кореја одлучити на неки од радикалних потеза према С. Кореји, као што ни од Северне Кореје не би требало да очекујемо нешто слично, јер је њено руководство ипак свесно до каквих би катастрофалних последица довео евентуални напад на Ј. Кореју или америчке бродове, односно базе у региону.

Као и на Блиском истоку, тако се и на корејском полуострву игре нерава настављају, без одговора на кључно питање: колико још дуго?

По свему судећи, хладни рат се још увек води несмањеним интензитетом...